

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre a gyümölcs- és zöldségágazat tekintetében különleges szabályok megállapításáról, valamint egyes rendeletek módosításáról”

COM(2007) 17 final – 2007/0012 (CNS)

(2007/C 175/14)

2007. február 14-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 36. és 37. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2007. május 8-án elfogadta. (Előadó: Mario CAMPLI)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. május 30-31-én tartott 436. plenáris ülésén (a május 30-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a reform célkitűzései, ha azokat teljes mértékben követik, koherens politikát alkothatnak az Európai Unió e fontos mezőgazdasági, ipari és élelmiszeripari szektorának fejlesztésére.

1.2 Az EGSZB kedvezően fogadja a termelői szervezetek központi szerepének megerősítését a gyümölcs- és zöldségágazat közös szervezésű piacán.

1.3 Az EGSZB a pénzügyi támogatást az európai gyümölcs- és zöldségágazat versenyképességének szavatolására alkalmas koherens politika egyik lényeges elemének tekinti. Arra kéri azonban az Európai Bizottságot, hogy gondolja át alaposabban a bevezetett innovációk pénzügyi következményeit, még ha azok kedvezőek és elfogadhatóak is.

1.4 Az EGSZB rámutat arra, hogy új, fontos intézkedések bevezetése a működési programokba a beruházások és a foglalkoztatás számára rendelkezésre álló források tényleges csökkenéséhez vezet.

1.5 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló stratégiáját, hogy 2013-ig az első pillért homogén és kiegyensúlyozott egészé alakítsa. Ennek érdekében arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a gyümölcs- és zöldségágazatban is alakítson ki megfelelő átmeneti tervet annak érdekében, hogy az ágazat valamennyi szereplőjét közel hozza az új rendszerhez, valamint ezzel egyidejűleg biztosítsa az európai fogyasztók számára a minőségileg és mennyiségileg megfelelő kínálatot.

1.6 Az EGSZB kedvezően fogadja az Európai Bizottságnak a környezet aktív védelmére irányuló politikáját. Ennek érdekében rugalmas intézkedéseket ajánl, amelyek támogatják a különböző szereplők gyakorlatait és megközelítéseit. A gyümölcs és zöldségtermékek fogyasztásának bizonyos különleges fogyasztói rétegek körében való népszerűsítésére vonatkozóan a horizontális promóciós politikával jobban összhangban lévő stratégiát ajánl.

1.7 Az EGSZB a forgalomba hozatal normáinak fenntartását ajánlja a fogyasztók védelme érdekében, különös tekintettel az egészségbiztonságra és a termékek származási helyére.

2. Az Európai Bizottság megjegyzései és javaslatai

2.1 Az Európai Bizottság a következő célkitűzéseket határozza meg:

- az uniós gyümölcs- és zöldségtermékek versenyképességének és piacorientáltságának javítása, vagy, más szavakkal, a fenntartható termelés elérése, amely a belső és a külső piacokon is versenyképes,
- a gyümölcs- és zöldségtermesztők jövedelmében a válságok hatására jelentkező ingadozások csökkentése,
- a gyümölcs- és zöldségfogyasztás megnövelése az EU-ban,
- a környezet megőrzésére és védelmére tett ágazati erőfeszítések folytatása,
- az adminisztratív terhek egyszerűsítése és ahol lehetséges, csökkentése minden érintett számára.

2.2 A reform szerkezete a következő három alapfeltételre épül:

- költségvetési semlegesség,
- a piac közös szervezésének hozzáigazítása a KAP 2003-es reformjához és az azt követő rendeletekhez,
- a közös piacszerzés szerkezetének megszilárdítása a termelői szervezetek megerősödésének köszönhetően.

2.2.1 Az Európai Bizottság kijelenti, hogy a fent említett célkitűzéseket a WTO-val való összeegyeztethetőség, és a megreformált közös agrárpolitikával, illetve az érvényben lévő pénzügyi tervvel való összhang igényének figyelembevételével határozták meg.

2.2.2 Az Európai Bizottság emlékeztet arra, hogy a 27 tagú EU gyümölcs- és zöldségtermesztése a Közösség költségvetésének 3,1 %-át, a teljes uniós mezőgazdasági termelésnek pedig 17 %-át teszi ki.

2.2.3 A friss gyümölcs- és zöldségpiac reformjára vonatkozó javaslat által előírányzott források továbbra is az egyes termelői szervezetek által forgalomba hozott termék értékének 4,1 %-át teszik ki, míg az átalakított termékekre vonatkozó legmagasabb nemzeti értékeket – melyet az egyes országokra jellemző történelmi értékek alapján, az új tagállamok esetében pedig a csatlakozási szerződésekben leírtak alapján határoztak meg – átvették a mezőgazdasági üzemek egységes támogatásába (SFP).

2.2.4 Azon régiókban, amelyekben a termelők csak kis részben tömörülnek szervezetekbe, engedélyezhetők a nemzeti jellegű, kiegészítő pénzügyi támogatások is.

2.2.5 A működési programok társfinanszírozása továbbra is 50 %-os lesz, bizonyos különleges esetekben 60 %-os (transznacionális jellegű intézkedések, szakmaközi szintű intézkedések, biotermesztés, új tagállamok termelői, a termelői szervezetek egyesülése, legkülső régiók, 20 %-nál kevesebb szervezett termeléssel rendelkező régiók).

2.2.6 A termelismennyiség 5 %-át nem meghaladó piacról való kivonást 100 %-ban az Európai Bizottság fizetheti, amennyiben az a következő célokból történik: szétosztás jótékonyossági célból, illetve jótékony szervezeteknek, büntetés-végrehajtási intézményeknek, iskoláknak, gyermeküdültetési táboroknak, valamint kórházak és öregotthonok részére.

2.2.7 Az 1782/2003/EK rendelet 51. cikkét meg kívánják szüntetni, aminek következtében a gyümölcs- és zöldségtermelő területek részesülhetnek a mezőgazdasági üzemek egységes támogatásában.

2.2.8 A tagállamok a minden egyes gyümölcs- és zöldségtermék piacának megfelelő reprezentatív időszak, valamint objektív és megkülönböztetésmentes szempontok alapján meghatároznak egy referenciaösszeget, valamint az egységes támogatási rendszer keretében támogatható területek kiterjedését.

2.2.9 Az Európai Bizottság előirányozza, hogy minden működési program kiadásainak legalább 20 %-át fordítsák mezőgazdasági-környezetvédelmi intézkedésekre kapcsolódó tevékenységekre.

2.2.10 A javaslat nem érinti az érvényes külkereskedelmi szabályokat, azonban javasolja a kiviteli korlátozások eltörlését.

2.2.11 A gyümölcs- és zöldségágazatnak a vizsgált javaslatban foglalt szabályozása részben már az Európai Bizottság egységes közös piaci szervezetre irányuló rendeletjavaslatában is szerepelt (amelyet jelenleg a Tanács vizsgál).

2.2.12 Reformjavaslatában az Európai Bizottság a kereskedelmi normák fokozatos felülvizsgálatát is előirányozza, főként a következők tekintetében: minőség, osztályozás, súly, méret, csomagolás, bálázás, raktározás, szállítás, bemutatás, kereskedelmi forgalomba hozatal és címkézés. Az Európai Bizottság javaslata biztosítja a friss gyümölcsök és zöldségek piaca számára a termelő szervezetek alapvető szerepét,

– megváltoztatva azon áruk körét, amelyek esetében alapíthatók termelői szervezetek,

– a termelői szervezetekre ruházva a kockázatkezelés felelősségét is a működési programban meghatározott összeg egyharmadáig,

– bevezeti a közvetlen eladást, melynek mértékét a tagállamnak kell – legalább 10 %-ban – meghatároznia.

2.2.13 A javaslat elismeri a szakmaközi szervezeteket, és a termelői szervezetek tagjaira érvényes szabályok hatókörének kiterjesztését tervezi a szervezethez nem tartozó termelőkre, amennyiben az érintett gazdasági terület kínálatát legalább 60 %-ban a termelői szervezet ellenőrzi.

2.2.14 Az Európai Bizottság előirányozza, hogy a tagállamok határozzanak meg nemzeti stratégiát, amely lehetővé teszi a termelői szervezetek működési programjainak értékelését.

2.2.15 Az egyes működési programokon belül a javaslat szerint kötelező promóciós tevékenységet kellene folytatni a 18 év alatti fiatalok javára.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a reform célkitűzései, ha azokat teljes mértékben követik, koherens politikát alkothatnak az Európai Unió e fontos mezőgazdasági, ipari és élelmiszeripari szektorának fejlesztésére. Az Európai Bizottság maga is hangsúlyozza „A reform okai” című részben a következőket: „A 25 tagú Európai Unió (EU) 9,7 millió mezőgazdasági üzemből 1,4 millió termel gyümölcs- és zöldségfélét. Az ágazat a megművelt területek 3 %-án gazdálkodik, és az uniós mezőgazdasági termelés értékének 17 %-át teszi ki. Az ágazat a nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi láncoktól eredő nyomással és a harmadik országokból származó termékek miatti megnövekedett versenyrel szembesül. [...] A gyümölcs- és zöldségágazat a közös mezőgazdasági költségvetés körülbelül 3,1 %-át kapja.” (!) Az EGSZB a maga részéről kiemeli, hogy a gyümölcs- és zöldségágazat – a mezőgazdaságilag hasznosított területhez képest – a legmagasabb szintű foglalkoztatással rendelkező termelési ágazat. A gyümölcs- és zöldségágazat ezenkívül egy nemzetközi versenyhelyzet részese (tárgyalások a WTO keretében, euro-mediterrán szabadkereskedelmi övezet 2010-ben) amely egyre nagyobb mértékben befolyásolja majd az európai gyümölcs- és zöldségtermelés fejlődését.

3.2 Ezen felül az Európai Számvevőszék 2006/8. számú, „A siker útján? A gyümölcs- és zöldségtermelők működési programjaira nyújtott európai uniós támogatás eredményessége” című, a termelői szervezetek működését is kritikai vizsgálat tárgyává tevő különjelentésében „jelentős előrelépésről” beszél „a kiinduló helyzethez képest”, a támogatás hatékonyságának jobb utókövetésére ösztönöz, valamint kéri, hogy a termelői szervezetek megerősítése érdekében „a szakpolitika fokozottan irányuljon a koncentráció és a piaci kereslethez való alkalmazkodás elősegítésére”.

(!) A Bizottság szolgálatainak munkadokumentuma: A friss és feldolgozott gyümölcs- és zöldségfélék közös piacszerzésének reformja felé. A hatásvizsgálat összefoglalása SEC (2007) 75.

3.3 Az EGSZB kiemeli, hogy eltérés van a bejelentett célkitűzések és a pénzügyi támogatás között – amely a koherens politika lényeges eleme, és amelyet az előbbiek megvalósítására bocsátottak rendelkezésre, és amely megerősíti a KAP aránytalanságát a földközi-tengeri térség termelésének vonatkozásában.

Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság egy át nem lépett költségvetési küszöbértéken belül fogalmazta meg javaslatait. Kiemeli továbbá, hogy az Európai Bizottság a piacról való kivonás és kiviteli korlátozások megszüntetésével a jövőbeni működési programok számára rendelkezésre álló lehetséges források növekedését idézi elő, amelyeket így esetleg nem használnak majd fel, és nem fektethetnek be a hatékonyabb termelői szervezetek javára.

3.4 Az EGSZB egyébiránt megjegyzi, hogy a javaslat egyrészt új, nagy politikai és gazdasági horderejű intézkedéseket vezet be a működési programokba (a piaci krízisek kezelése, környezetvédelmi politika, a fogyasztás ösztönzése), másrészt megemeli néhány stratégiai értékelt intézkedés társfinanszírozásának szintjét (legfeljebb 60 %-ra).

Ez az innovatív politika, amely együtt jár a működési programok közösségi pénzügyi támogatása küszöbértékének állandóságával, amelyet az egyes termelői szervezetek által forgalomba hozott termék értékének 4,1 %-ában határoztak meg, valójában a beruházások számára rendelkezésre álló források csökkenéséhez vezet.

3.5 Az EGSZB egyébiránt rámutat arra, hogy az átalakított termékekre nyújtott segélyek teljes leválasztása nagy valószínűséggel a forgalomba hozott termék értékének és ennek következtében a rendelkezésre álló pénzeszközöknek a csökkenéséhez vezet a jelenlegi helyzethez képest.

3.6 Ezen okokból kifolyólag az EGSZB úgy véli tehát, hogy – a „valódi” költségvetési semlegesség elvének megtartása mellett – legalább három javítás elvégzésére van szükség:

- a termelői szervezetek működési programjaiba nem kellene a könyvelés szempontjából bevonni a piaci krízisek kezelését,
- azokban az esetekben, amikor a tevékenységek társfinanszírozása 60 %, el kell térni a 4,1 %-os küszöbértéktől, hogy lehetővé váljon a már konszolidált termelői szervezetek számára is, hogy ellensúlyozni tudják „a nagy alapterületű kiskereskedelmi egységek kereskedelmi hatalmát” ⁽²⁾,
- a termelői szervezetek és a kínálati koncentráció közötti együttműködés ösztönzése érdekében be kell vezetni a 60 %-os közösségi társfinanszírozás körébe eső, két vagy több termelői szervezet általi közös fellépéseket.

3.7 Az EGSZB egyébiránt tudomásul veszi az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a válságkezelést bízzák a termelői szervezetekre, és kéri az Európai Bizottságot, hogy

⁽²⁾ HL C 255., 2005.10.14., CESE 381/2005. sz. vélemény – A nagy alapterületű kiskereskedelmi egységek szektora – Tendenciák és a termelőkre és fogyasztókra gyakorolt hatások.

alakítson ki átlátható kritériumokat a válságkezelés vonatkozásában, valamint hogy az e célra rendelkezésre álló eszközöket minden termelő igénybe vehesse annak érdekében, hogy a válsághelyzetekbe való lehetséges beavatkozás hatékony legyen és lehetővé tegye a piacok eredeti állapot szerinti helyreállítását.

3.8 Az EGSZB tudatában van annak, hogy az Európai Bizottság több ízben is bejelentette hosszú távú stratégiáját, amelynek célja, hogy 2013-ig minden közös piaci szervezet legyen az egységes támogatási rendszer része. Az EGSZB megfontolandónak tartja – az eddig elfogadott reformokkal összhangban – egy megfelelő átmeneti időszak beiktatását, figyelembe véve az egyes tagállamok és a különböző termékek sajátosságait. Az EGSZB tudatában van annak, hogy az elsiertt lépések zavart okozhatnak a foglalkoztatásban és a feldolgozóiparban, mely utóbbi összetett átszervezési folyamattal kénytelen szembenézni. Ez termelőegységek bezárását is magával vonhatja, amire a reformjavaslat semmilyen konkrét kísérő intézkedést nem irányoz elő.

3.9 Az EGSZB egyébiránt tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság, a WTO-val való összhang érdekében szükségesnek tartja az 1782/2003/EK rendelet 51. cikkében szereplő rendelkezéseken való túllépést. Ez az ágazaton belül további versenyhez vezetne a hagyományos gyümölcs- és zöldségtermesztők és a lehetséges új termelők között. A szektor hozamdinamikájában jelentkező mesterséges torzulások elkerülése érdekében az EGSZB – átmeneti időszakra – elengedhetetlennek tartaná a tagállamok felhatalmazását arra, hogy szelektív módon, egyes érzékeny termékekre érvényben tartsák az 51. cikket, vagy pedig új jogokat biztosítsanak azoknak a zöldség- és gyümölcstermesztőknek, akik eddigi termesztési gyakorlatukban nem igényeltek ilyet.

3.10 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság a harmadik országokkal való kereskedelemben az ágazat exportvisszatérítéseinek eltörlését javasolja, és megjegyzi, hogy ez az Unió egy olyan általános politikájába illeszkedik, amely nem egységes és nem teljesen koherens a különböző mezőgazdasági ágazatok tekintetében. Azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy kerüljön bármilyen olyan kereskedelmi koncessziót, amely megsérti a közösségi preferencia elvét, és ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy garantálja a vámkontingens szigorú betartását, valamint tartsa fenn a különleges védzáradékot, figyelembe véve azt a tényt is, hogy az EU a világ legnagyobb gyümölcs- és zöldségimportőre, és behozatalának több mint 70 %-a olyan országokból származik, amelyekkel preferenciális kereskedelmi szerződések vannak érvényben, valamint arra, hogy az ágazatban ún. érzékeny termékek is jelen vannak.

3.11 Az EGSZB, noha egyetért az egyszerűsítési tendenciával kapcsolatos célkitűzéssel, úgy véli, hogy a forgalomba hozatal normáinak megtartása alapvető eszköz egyrészt a fogyasztóknak nyújtott általános garancia szempontjából (a termék biztonsága és származási helye tekintetében), másrészt amiatt a fontos szerep miatt, amelyet ezek a normák a piac szabályozásában töltenek be. Ennek érdekében az EGSZB kiemeli annak fontosságát, hogy az EU képes legyen bevezetni alapvető intézkedésként a nyomon követhetőséget az egészségügyi és növényvédelmi kockázatok kezelése során a nemzetközi kereskedelmet szabályozó normák közé.

3.12 Az EGSZB ezenkívül kiemeli annak szükségességét, hogy az Európai Unió nemzetközi szinten mozdítsa elő a termelési folyamatokban részt vevő dolgozók esetében már alkalmazott környezetvédelmi és szociális normák elismerését.

3.13 Az EGSZB kedvezően fogadja az Európai Bizottságnak a környezet aktív védelmére irányuló politikáját. Ezzel kapcsolatban az EGSZB úgy véli, hogy a küszöbértékek és a határozott százalékos paraméterek meghatározásánál lényegesen hatékonyabb a fokozatos társfinanszírozási módszer alkalmazása, amely minimális kötelező összegről indul és az e célokat szolgáló működési programokat kívánja támogatni.

3.14 A zöldség- és gyümölcsstermékek fogyasztásának a fogyasztók bizonyos csoportjaiban való promóciója tekintetében az EGSZB egyetért azzal, hogy az Európai Bizottság nagy jelentőséget tulajdonít e célkitűzésnek, és hasznosnak tartaná a horizontális promóciós politika keretében külön promóciós stratégia kialakítását, ám kételyeit fejezi ki a működési programokon belül kötelezővé tett, szükségszerűen korlátozott mértékű promóciós intézkedések hatékonyságával kapcsolatban.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottság javaslata nem jelent megoldást a feldolgozásra szánt piros gyümölcsök termelőinek problémájára. Az EGSZB úgy véli, hogy mindenképpen közvetlen segélyek rendszerét kell létrehozni a feldolgozásra szánt piros gyümölcsök ágazatában, ahogyan az más, hasonló felhasználásra természetett gyümölcsök és zöldségek (például a szárított gyümölcsök) esetében is megvalósult.

4.2 Az EGSZB kedvezően fogadja, hogy a fűszernövényeket bevették azon termékek közé, amelyekre létrehozhatók termelői szervezetek, és kéri, hogy az Európai Bizottság vizsgálja felül, vajon a javaslatában meghatározott jegyzék valamennyi uniós terület követelményeinek megfelelő-e.

4.3 Az EGSZB a jótékony célú elosztás területén szerzett, hasonló régebbi tapasztalatoknak a fényében felhívja az Európai

Bizottság figyelmét a gyors és hatékony alkalmazási módzatok kidolgozásának szükségességére.

4.4 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a jótékony célú elosztásra irányuló intézkedések célpontjai között vegye figyelembe a nem élelmiszeripari alkalmazásokat is

4.5 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vegye figyelembe az új tagállamokból származó termelők különleges nehézségét a válságkezelés társfinanszírozását illetően.

4.6 Az EGSZB úgy véli, hogy a reform célkitűzéseivel ellentétben a termelő általi közvetlen értékesítés minimális szintjének meghatározása, és javasolja az előző rendelet megfogalmazásának megtartását.

4.7 Az EGSZB a már létező nyilvános struktúrák alkalmazása és hasznosítása érdekében sem ellenzi, hogy a tagállamok nemzeti stratégiát határozzanak meg a működési programokkal kapcsolatban; hangsúlyozza azonban, hogy ezeknek a nemzeti stratégiáknak fakultatívnak kell lenniük az érdekelt tagállam számára, és nem szabad, hogy a nemzeti szintű pozitív intézkedések listáinak újbóli megjelenéséhez vezessenek.

4.8 Az EGSZB egyébiránt megállapítja, hogy bizonyos esetekben ellentmondás alakulhat ki a kínálati koncentrációt – többek között a termelői szervezetek egyesülését – ösztönző közösségi politika és a közösségi vagy tagállami versenyhatóságok intézkedései között. Ezért kéri, hogy a versenyszabályok alkalmazásánál vegyék figyelembe a gyümölcs- és zöldségpiac európai dimenzióját.

4.9 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy hozza létre az árak és kereskedelmi gyakorlatok közösségi megfigyelőközpontját, amely javíthatná a piac átláthatóságát minden érintett fél javára.

4.10 Az EGSZB, annak tudatában, hogy a javasolt reform megerősíti az ágazat önálló közös piacszervezését, arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az ún. egységes közös piacszerzésre vonatkozó szabályozásba ne vegyen be utólagos, a gyümölcs- és zöldségágazatra vonatkozó specifikus normákat.

Kelt Brüsszelben, 2007. május 30-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS